

Non-conformistisch

Mariët Meester

'Ik wil leeftijdsloos leven'

Op haar 24ste timmerde schrijfster Mariët Meester (1958) van een paar oude planken een piepkleine woonwagen en trok met vriend Jaap en een pony door Frankrijk. Nu, op haar 64ste, leeft ze zo vrij als een vogel van het bescheiden inkomen dat ze al schrijvend vergaart. Hoe doet ze dat toch?

INTERVIEW: MINDU OP DEN VELDE | BEELDCONCEPT & FOTOGRAFIE: JACQUELINE DE HAAS | VISAGIE: ANGELIQUE DE GRAAF

A

chter het raam van de woonwagen rennen de hazen door het weiland. Schrijver Mariët Meester pompt in haar keuken wat water omhoog voor haar ochtendkoffie. We zijn in Nieuwersluis, vlakbij de Loosdrechtse plassen, op het boerenerv waar

zij alle zomers doorbrengt en haar meeste boeken schrijft. "De wereld voelt hier heel ver weg." In deze landelijke omgeving werkte ze de afgelopen jaren ook aan *Koloniekind*, een romantische terugblik op haar jeugd in het Drentse gevangenisdorp Veenhuizen.

Wat komt het eerste in u op als u denkt aan Veenhuizen?

"De geur van bos. Het dorp ligt heel afgelegen. Als je vanuit Assen naar Veenhuizen gaat, kom je langs een lang kanaal: de Kolonievaart. Dan doemt het bord *Veenhuizen* op en ga je onder de grote toegangspoort door. Daar zie je allemaal huizen met opschriften als *Humaniteit*, *Orde en tucht*, *Werk en bid* en enorme monumentale gevangenissen die zijn gebouwd rond 1900."

U scheidt in 'Koloniekind' een idyllisch beeld van uw jeugd.

"Er zit een diepere laag onder dat dorp die het voor mij interessant maakt. Sommige gebouwen lijken wel kastelen maar je ziet ook altijd gevangenisbuses rijden. De geschiedenis begon met de armengestichten in 1823. Vanuit Den Haag probeerde men arme mensen daar vrijwillig naartoe te krijgen om ze herop te voeden. Ze kregen een geit en een stukje land. Toen dat ideaal verwaterde werden er in Veenhuizen dwanggestichten neergezet. De arme mensen kwamen op grote zalen terecht en hadden een ellendig bestaan. Die tijd heeft gelukkig relatief kort geduurd. Daarna werd Veenhuizen meer een soort zorgboerderij voor mensen die we nu dak-

thuislozen noemen. Al die mannen hadden in het dorp een functie. Ze brachten drinkwater rond en haalden wc-tonnen bij de inwoners leeg. Ik heb nog mensen gesproken die toen in die gestichten woonden. Ze wilden niet weg want ze hadden geen familie om naar terug te keren. In de Tweede Wereldoorlog nam de criminaliteit toe en werden er ook criminelen opgesloten in de rijkswerkinrichtingen. Zo groeide Veenhuizen uit tot een gevangenisdorp. Net als in de tijd van de dak- en thuislozen hielden de gedetineerden onze moestuin bij en laptten onze ramen."

Hoe zag het dagelijks leven in Veenhuizen eruit?

"Er heerste een soort wetteloosheid want het hele dorp was een eigen terrein van justitie, van wel 3500 hectare. Daaromheen stonden bordjes 'verboden toegang'. Voor ons gevoel was alles van ons. Iemand die in het Westen opgroeit denkt bij een bos aan richtingaanwijzers en paadjes. Wij renden er dwars doorheen. De wegevenkeerswet gold niet, dus je kon naast elkaar fietsen met zijn zessen. Mijn broers hadden allebei op hun 15de een auto."

Gedroegen de dorpsbewoners zich ook wetteloos?

"Nee, de volwassenen leefden heel strikt. Omdat iedereen in dienst was bij justitie. Je moest van onbesproken gedrag zijn als je in Veenhuizen werkte. Mensen zagen aan de strepen op de mouw welke rang iemand had en hielden elkaar in de gaten. Het was: hé, hoe komt hij aan die auto? Heeft hij soms geld aangenomen van gedetineerden? Is hij 'plat'? Heeft hij drugs verhandeld? De dorpelingen waren brave mensen. Daarom waren die gedetineerden belangrijk voor mij, want zij vertegenwoordigden de hang naar avontuur die me aantrok. Op zondag bracht de gevangenisbus gedetineerden naar de kerk waar ook de dorpelingen zaten. Zij kwamen door een andere ingang binnen dan wij. Tijdens de dienst zat ik altijd naar ze te koekeloeren. Hun geur herinner ik me nog. Voor mij is een echte man een ruig figuur die ruikt naar gemaaid gras, zweet en tabak. Heerlijk. Ik

had minder met de ambtenaren. Er was geen ruimte om af te wijken.

Ons gezin vormde een uitzondering want mijn vader was niet in dienst bij justitie. Hij was hoofd van de School met de Bijbel. Mijn ouders waren originele types. Bij ons thuis werd geschreeuwd en gelachen. Aan tafel werd elke avond gebeden maar daar maakte mijn vader iets persoonlijks van. Hij bad voor vrede in Afrika en dat er geen honger meer zou zijn. Hij was natuurlijk schoolmeester. We woonden tegen de school aan. In de woonkamer hoorde je zijn stem galmen in het klaslokaal."

U was een enorme lezer. Zeven boeken per week.

"Boeken waren mijn venster op de wereld, daar leerde ik alles van. We leefden daar best geïsoleerd. Mensen noemden Veenhuizen Hollands Siberië. In de puberteit zat ik vaak als een kluisenaar alleen op mijn kamer. Ik begon opstellen te schrijven en ontdekte dat ik zelf een nieuwe wereld kon scheppen. Dat gaf zo'n geluksgevoel."

Op welk moment bedacht u om uw brood te gaan verdienen met het schrijverschap?

"Dat ik ergens mijn brood mee moest verdienen daar heb ik nooit aan gedacht. (*lacht*) Dat was zo'n tegenvaller! Mijn ouders waren hippies avant la lettre. Ik kon naar de universiteit maar ik wilde zo nodig naar de kunstacademie. Zij zeiden niet: zou je niet gaan studeren? Nee, als ik de kunst in wilde moest ik dat vooral doen."

Uw moeder werkte als boekhouder in een ziekenhuis maar moest als getrouwde vrouw stoppen met werken. In uw boek spreekt zij de hoop uit dat u geen 'streber' wordt.

"Ja, precies! Dat is jammer. Op de lagere school bedacht ik dat ik schrijver wilde worden. Dat durfde ik niet te vertellen, dat vond ik te ambitieus. We hadden niet veel boeken thuis. Toen ik later een van mijn eerste stukken in *NRC* had gepubliceerd zei mijn moeder: 'Kind, hoe kom je toch aan die moeilijke

'Voor mij is een echte man een ruig figuur die ruikt naar gemaaid gras, zweet en tabak. Heerlijk'

‘Wat een geluk, dat je al met je grote liefde optrekt vanaf je jeugd’

CV

1958 Wordt geboren in Den Haag

1959 Verhuist naar het gevangenisdorp Veenhuizen

1976 Begint in Groningen aan de lerarenopleiding Tekenen, Handvaardigheid en Textiel (Tehatex)

1982 Trekt een jaar door Frankrijk en rondt haar kunstopleiding af aan Academie Minerva in Groningen

1990 Debutert met de roman *Sevillana* en ontwikkelt zich als schrijver van non-fictieboeken waarvoor ze lange tijd verblijft in de Verenigde Staten, Spanje en Roemenië

2003 Verschijning roman *De overstroming*

2006 Bundelt haar ervaringen met Roma in Roemenië in *Sla een spijker in mijn hart*

2020 Begint uitgeverij Caprae voor heruitgaven van haar eigen boeken

2022 Verschijning *Kolonie-kind*, over haar jeugd in het Drentse gevangenisdorp Veenhuizen

woorden?’ Het was alsof ik er niet meer bij hoorde. Alsof ik ze was ontgroeid. Hun norm was dat je gelukkig werd. Zelf dingen maken. Mijn vader woont nog in Veenhuizen, hij is 93. Zijn huis hangt vol zelfgemaakte foto’s van mijn moeder. Eén serie bestaat uit allemaal details van mijn moeders dikke, spierwitte haar. Bijna abstracte werken. Originaliteit telde thuis. Daar heb ik veel aan gehad.”

Hoe definieerden uw ouders geluk?

“Als vrijheid. Toen mijn vader stopte met werken kochten ze een rood busje, richtten dat in als kampeerauto en gingen de helft van het jaar op reis.”

Uw moeder is vijf jaar geleden overleden. De knalrode kampeerauto werd de rouwauto.

“De begrafenis was helemaal in haar stijl. Wij vonden een kist niet passen bij mijn moeder, een mand vond zij vast mooier. Met de mand in de kampeerauto reden we van de kerk naar de begraafplaats, midden tussen de landerijen. Naderhand vroeg ik me af of mijn vader het niet lastig vond om weer in die kampeerauto te gaan rondreizen. Nee hoor. Na twee weken is mijn vader naar Nieuwersluis gereden en heeft weken naast onze woonwagen gestaan. Ik ging lekker voor hem koken en op een gegeven moment zag ik: hé, hij lacht weer! Hij ontdekte: goh, ik kan het ook alleen.”

De reislust heeft u van uw ouders overgenomen. U trok op uw 24ste met uw vriend met een woonwagen door Frankrijk.

“Ja, een soort Tour de France. Ik leerde Jaap kennen op de lerarenopleiding tekenen, handvaardigheid en textiel, op mijn 18de. Daarna stapten we over naar de kunstacademie in Groningen. Wat een geluk, dat je al met je grote liefde optrekt vanaf je jeugd. Ik was opgegroeid een soort idylle, en was een beetje naïef terwijl Jaap een ingewikkelde achter-

grond had. Zijn moeder was verloofd met een man die overleed aan een hersenbloeding. Ineens had ze niets meer. Ze raakte zwanger van een stoere Deen en dacht: dit kind wil ik houden. Anders dan ik groeide Jaap op met teleurstellingen. Dat zijn vader zou komen en op het laatste moment niet kwam. Hij leefde meer geharnast. Kort na onze ontmoeting kreeg hij depressies en lag veel op bed. De last van zijn jeugd kwam boven en het ging niet meer tussen ons. Hij ging in Frankrijk werken op een geitenboerderij. Ik bleef op de kunstacademie. Ik had wel genoeg in de natuur gezeten, ik wilde een stadsmeisje worden! Toen ik toch een keer bij hem ging

kijken, zag ik hoe hij daar op zijn plek was. Door zijn moeder was hij bijna als een partner opgevoed. Hij moest als kind al beslissingen nemen en aardappels schillen terwijl zij werkte. Hij moest altijd braaf zijn want ze had al zoveel verdriet gehad. In Frankrijk werd hij een echte man: breed, stoer en zelfstandig. Voor mij was het ook goed om alleen te wonen, want we hadden elkaar zo jong ontmoet. In het laatste jaar van de kunstacademie moest ik een stage doen. Die mocht ik vrij invullen zolang ik af en toe een verslag naar mijn docent stuurde. Toen hebben we iets gekks gedaan wat ons leven heeft beïnvloed. We timmerden een woonwagentje met spul-

len van de vuilnisbelt. Een soort overdekt bed van hout. Daar zijn we een jaar mee gaan reizen. Ik kreeg van mijn ouders een paar honderd gulden per maand als studietoelage. We sliepen langs de kant van de weg waar de pony kon grazen. Mensen kwamen met groenten aan of een fles wijn. Maar het was niet zo romantisch hoor. Het was klein, we hadden constant ruzie. Eén keer heb ik Jaap met paardenmest bekogeld. (*lacht*) Ik kon zijn kop niet meer zien!”

Werd u wel eens raar aangekeken in die Franse dorpjes?

“Dat wagentje vonden mensen schattig. ▶

'Dat maakte veel indruk, dat we als lid van een groep werden beoordeeld'

Later hebben we een grotere wagen gemaakt en werden mensen banger voor ons. Als we water gingen halen, deden mensen gauw hun deur op slot en haalden hun kinderen binnen. Dat maakte veel indruk, dat we als lid van een groep werden beoordeeld."

Tien jaar lang heeft het stel geen vast adres. Jaap werkt als fotograaf en Mariët schrijft artikelen voor een paardenblad en brengt haar eerste roman uit, *Sevillana*. Regelmatig reizen ze met het openbaar vervoer door Roemenië en logeren bij Roma. De intense armoede in de voormalige dictatuur grijpt hen al snel naar de keel. Ze richten de stichting Roma voor Roma op. "We ontmoetten een onderwijzer die een schoolje voor Romakinderen was begonnen in zijn huiskamer. Hij was als enige in zijn gezin naar de universiteit geweest. We kochten een gebouwtje voor hem waarmee hij de school een officiële status kon geven."

Raakte u door dat zwerfende bestaan niet onthecht van de maatschappij?

"Absoluut. We hadden ook geen tv. Hypotheekrenteaftrek? Wegenbelasting? Nooit van gehoord. We waren te veel afgedreven van de maatschappij. Toen konden we in Nieuwer-sluis met een gekochte, veel grotere woonwagen bij een boer gaan staan, tussen de weilanden met uitzicht over de polder. Er was daar veel modder dus als ik naar Amsterdam ging, deed ik bij de weg mijn nette schoentjes aan en zette mijn laarzen achter een boom. In de winter zaten we naast de houtkachel anders voren we bij wijze van spreken dood. We waren heel idealistisch en wilden beslist geen auto. We sjouwden met grote tassen, balanceerden met boodschappen op de fiets. We konden niet meer! We dachten er iets mee te bereiken maar iedereen vond ons belachelijke heikneuters. Het is ons nooit gelukt om enige invloed op onze vrienden uit te oefenen. (*lacht*) We waren halverwege de 30 en ineens voelden we: dit willen we niet langer.

We willen niet al onze creativiteit en energie stoppen in overleven.

Nu huren we ook een etage in Amsterdam. En we hebben een auto, zo'n kleine Up! Ik ben verslaafd aan dat ding. In de koude maanden wonen we in ons appartement en zodra het lekker weer wordt, zitten we in de woonwagen. We komen dan wel regelmatig in Amsterdam om te douchen want bij de woonwagen hebben we geen waterleiding; we halen het in jerrycans bij een kraan. Sinds kort hebben we een composttoilet, heel luxe."

Wanneer schrijft u?

"Ik schijf van 's morgens negen uur tot een uur 's middags. Waar ik ook ben, het ritme is altijd hetzelfde. Anders krijg je een te onrustig leven. Ik wissel fictie en non-fictie af. Ik heb maandenlang in Amerika vlakbij mijn streng gelovige oom gewoond voor het boek *De mythische oom*, en anderhalf jaar in Spanje voor *Tribune van de armen*. Dat is heerlijk want als je alleen maar fictie schrijft, zit je constant op je kamer terwijl buiten iedereen aan het leven is. Toch maak ik liever fictie omdat het echt kunst is. Je bent in je hoofd een soort film aan het maken. Achter mijn bureau ben ik het gelukkigst. Mensen vragen vaak: heb je dan wel inspiratie? Maar je hoeft geen inspiratie te hebben, het is wérk. Vakmanschap. Als ik schrijf, doe ik de luxaflex dicht en laat ik me niet afleiden door internet. Elke winter wonen we twee maanden in Malaga en daar leven we nog rustiger. Ik heb het nodig om een tijd niet sociaal te hoeven zijn en me af te sluiten voor alles wat me dwars zit in de Nederlandse samenleving."

Wat zit u precies dwars?

"Ik heb moeite met hoe mensen leven. Ik snap niet dat mensen die nu nog aan kinderen beginnen niet constant in de zorgen zitten. Met alle kennis die we nu hebben over hoeveel plastic er is en hoe we onze omgeving vervuilen." ▶

'Wij willen vrijheid, dus accepteren we dat we eenvoudig leven'

In 'Koloniekind' schrijft u: 'De Meesters hebb'n de kop schaf. Ze wilden zich niet voegen naar hoe de wereld was, ze wilden dat de wereld was zoals zij vonden dat hij moest zijn.'

(Licht) "Wees nou niet zo kritisch, houd daarmee op, denk ik vaak. Ik geloof dat je in je volwassen leven blijft zoeken naar gelukservaringen uit je jeugd. Ik ben in een paradijselijke omgeving opgegroeid waar lammeren en leeuwen samenleefden. Je vormde een soort eenheid met die gedetineerden. Zij wilden hun straf zo goed mogelijk uitzitten, het was een veilige plek. Maar zo zit de echte wereld niet in elkaar. Mensen zijn egoïstisch. Klimaat gaat onze hele toekomst bepalen. Toch staan ze weer op Schiphol in lange rijen en zijn ze boos dat vliegtuigen niet vertrekken."

In 2003 schreef u de roman 'De overstroming', waarin een schrijfster strandt op een terp en zich met een handvol andere mensen moet zien te redden.

"Uiteindelijk eten ze muskusratten, want er is niets meer. Toen het boek verscheen, vonden lezers het een spannend verhaal en waren ze benieuwd of er hulp zou komen. Maar ik wilde aangeven dat we allemaal een onderdeel zijn van de natuur, en dat we er voorzichtiger mee om moeten gaan. In mijn boeken probeer ik te onderzoeken: hoe zit de mens in elkaar? De mens is gewoon een dier. En een dier eet een ander dier zodra hij de kans krijgt."

Kunstenaren worden vaak weggezet als dromers. Hoe ziet u dat?

"Ik ben er trots op dat we altijd van ons werk hebben kunnen leven zonder uitkering. Ons doel is dat we samen een soort minimumloon verdienen. Jaap met zijn kunst en ik met mijn boeken. Wij willen vrijheid, dus accepteren we dat we eenvoudig leven. Alles wat hier staat, komt van de straat of is zelfgemaakt. Jaap zet nu zelf een nieuw dak op onze woon-

wagen. We leven van heel weinig geld, maar we voelen ons rijk."

Wat ontzegt u uzelf?

"Niets. Wij kopen ons eten grotendeels bij de Ekoplaza. Maar ik heb nog nooit een kant-en-klare maaltijd gekocht. Ik kook altijd zelf."

Wat zijn uw beste bespaartips?

"Wasmiddel bijvoorbeeld. Als je Sunlight zeep raspt en mengt met heet water krijg je vloeibaar wasmiddel. Perfect! Kost bijna niets. Als deodorant doe ik wat water onder mijn arm met een beetje zuiveringszout. Ik heb het getest op het Boekenbal, daar zweet je erg. Nul geur. Een vondst! Ik ga niet in Amsterdam naar de kapper maar in Assen, dat kost de helft. Ik draag tweedehands kleding. Gister was mijn schoonmoeder jarig, ik moest iets nets aan hebben. Moet je kijken, dit knalroze jasje! Vier euro, prachtig toch?"

Ziet u de toekomst somber in?

"Voor de mensheid wel, maar voor mijzelf niet. Ik heb een supermooi leven. Ik verheug me vooral op de AOW! Lekker, dan heb je een basisinkomen. Ik verheug me op de vrijheid die dat geeft. Ik denk dat ik minder zal gaan schrijven en wat meer ga leven. Elk boek is een soort sollicitatie. Eén negatief zinnenetje uit een recensie kan als gif in mijn hoofd blijven zitten. Dat vind ik zwaar. Ik ben nu 64 maar ik ben niet bezig met ouder worden. Ik begin net! Ik wil nog van alles onderzoeken, net als mijn vader. Hij wordt wat strammer maar elke ochtend doet hij zijn oefeningen en hij reist nog steeds. Zo'n leeftijdsloos leven wil ik ook. Toen ik als twintiger door Frankrijk trok, zijn we een paar keer met het wagentje in een sloot beland. Want ik wilde graag een temperamentvolle pony. Dat we nog leven is een wonder. Dat soort gevaarlijke dingen zal ik niet meer doen." ■

SXKORT

Natuurplek? "De bossen van Veenhuizen."

Mooi in Malaga? "Zee en musea op loopafstand van elkaar."

Tweedehandswinkel?

"Estafette in Oosterwolde (Omrin.nl/estafette) en Kringloper in Naarden (Dekringloper.nl)."

Snack? "Banaan."

Buitenlandse auteur?

"Benito Pérez Galdós."

Verslaving?

"Zelfgemaakte veganistische bonbons."

Doen in Drenthe?

"Veenhuizen ontdekken en de zoo jaar geschiedenis ontrafelen."

Onmisbaar? "Jaap."